

Voortgang genocideproces in Guatemala onzeker

Door Mieke van Opheusden

Op 19 maart 2013 begon, na een lange periode van voorbereiding, het gerechtelijk proces tegen Ríos Montt. Het proces is bijzonder, omdat voor het eerst een staatshoofd in eigen land veroordeeld zou worden voor genocide.

Uitspraak ongeldig verklaard

Op 10 mei luidde het vonnis dat Ríos Montt schuldig was bevonden voor genocide en misdaden tegen de menselijkheid en werd veroordeeld tot 80 jaar gevangenisstraf. Maar tien dagen later verklaarde het Constitutioneel Hof deze uitspraak ongeldig. Op 18 april had immers onenigheid plaatsgevonden over de procedure van de rechtsgang. Naar aanleiding hiervan oordeelde één van de rechters dat (een deel van) het proces overgedaan moest worden. Dit zou impliceren dat de slachtoffers opnieuw hun verklaringen moeten afleggen over de gruwelijkheden, wat niet alleen emotioneel belastend zou zijn, maar bovendien ook niet zonder gevaar. Vanuit humanitaire oogpunt en op grond van een wetsartikel dat stelt dat binnen een juridische zaak reeds afgesloten stadia niet overgedaan mogen worden, besloot een andere rechter om het proces toch voort te zetten. Van de magistraten van het Constitutioneel Hof stemden er onlangs drie voor en twee tegen het overdoen van de rechtszaak vanaf 18 april. De juridische fundamenten, waarop het Constitutioneel Hof zijn besluit heeft gebaseerd om het vonnis nietig te verklaren, zijn onduidelijk.

Onduidelijkheid over het vervolg

Advocaten van beide zijden hebben verklaard dat in dat geval nieuwe rechters, die niet al een vonnis uitgesproken hebben, de herhaling van de rechtsgang vanaf 18 april moeten leiden. En daar volgt dan weer uit dat nieuwe rechters een proces niet halverwege kunnen oppakken, dus dat de gehele zaak over zou moeten. Nieuwe rechters die de behandeling van de zaak op zich willen nemen, zijn nog niet gevonden. Vermoedelijk vanwege de risico's en inherente angst die hiermee gepaard gaan. Het vorige panel van rechters ontving immers regelmatig doodsb bedreigingen en stond onder strenge beveiliging.

Tot nu toe blijft in het ongewisse of en hoe het proces verder zal verlopen. Ríos Montt zelf is drie dagen na het vonnis opgenomen in het militair hospitaal, waar hij tot op heden verblijft.

De uitspraak van het Constitutionele Hof is controversieel. Mensenrechtenadvocaten en maatschappelijke organisaties als Lawyers for Lawyers veroordelen het besluit en argumenteren dat er geen wettelijke grondslagen bestaan die de vernietiging van de uitspraak kunnen funderen. Het vermoeden bestaat dat Ríos Montts advocaten uit tactische overwegingen deze verwarring over het proces hebben gezaaid om hem buiten de greep van het recht te houden. De Oficina del Alto Comisionado para los Derechos Humanos van de Verenigde Naties heeft te kennen gegeven de gang van zaken te betreuren.

PBI begeleidt advocaat Edgar Perez

Sinds augustus 2010 begeleidt PBI mensenrechtenadvocaat Édgar Fernando Pérez Archila in verband met zijn werkzaamheden in de strijd voor gerechtigheid en tegen straffeloosheid in Guatemala. Hij zet zich al jaren in voor slachtoffers van genocide en andere mensenrechtenschendingen, begaan zowel tijdens de burgeroorlog als meer recent. In het kader hiervan heeft hij diverse (nominaties voor) mensenrechtenonderscheidingen en -prijzen op zijn naam staan. In het proces tegen Ríos Montt vertegenwoordigt hij de organisatie CALDH (Centro para la Acción Legal en Derechos Humanos), hoofdaanklager namens de slachtoffers van de genocide. Vanwege de verwarrende en verontrustende situatie biedt PBI op dit moment dagelijks beschermende begeleiding aan Édgar Pérez.